

Закінчило ся *Studium Carpato-Ruthenorum* 2012 у Пряшові

29. юна 2012 одбыло ся святочне закінчіння 3. річника Міжнародной літньої школы русинського языка і культури – *Studium Carpato-Ruthenorum* 2012 в ідални інтернату Пряшівской універзиты (ПУ) в Пряшові. Переданём сертифікатів абсолвентам ся так закінчив 3-тыжденный едукачный проєкт, якого главным організатором од року 2010 є Інститут русинського языка і культури ПУ (ІРЯК).

Святочну і приємну атмосферу од самого зачатку заключного вечора до програму внесли члени русинської музично-співацької групи *Пайташе* зо Снины на челі з Мгр. Даном Гулаєм. Абсолвентів і гостів 3. річника літньої школы русинського языка і культури на заключнім вечері привітала за главного організатора директорка ІРЯК ПУ доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД., яка ся приговорила к притомным, оцінила значіння проєкту про розвой і пропаґацію карпаторусиністичных студій і ініціювала участників пороздумовати о пропозиціях на іновацію програму далшых річників літньої школы. Подяковала веджіню ПУ за створіння приязных умов на реалізацію проєкту, спонзорам за фінанчну поміч, конкретно Інж. Міланови Нягончакови з Гуменного, Інж. Мірослави Джупінкови з Тренчіна, Інж. Янови Шмайдови і Мгр. Славкови Ганікови зо Свідника, но главно президентови Карпаторусинського научного центра в америцькім Гласпорті – проф. Др. Павлови Робертови Маґочієви, який зорганізував фінанчну поміч міджі русинськима організаціїми і індивідуалнима спонзорима в Канаді і США. Вдяка тому шість тогорічных студентів – з Німецька, Чеськой републіки, України, США і Словенська – могло взяти участь на третім річнику літньої школы. Перед абсолвентами выступив і П. Р. Маґочій, який подяковав організаторам за приправу і безпроблемовый ход літньої школы, ей абсолвентам за добрый приступ к штудію, а тыж Пряшівській універзиті за всесторонню підпору. Окрем іншого, тыж підкреслив значіння літньої школы і Інституту русинського языка і культури ПУ в Пряшові в процесі розвою карпаторусиністики, причім інститут означив за **главный научный центр карпаторусиністики в світі в сучасности**. За Пряшівску універзиті на заключнім вечері выступила проректорка про заграничны односины ПаедДр. Івана Цімерманова, ПгД., яка високо оціни-

ла проєкт літньої школы і роботу інштиту вцілім. Наконєць провела главный офіціальный акт святочного вечора – передала абсолвентам сертифікаты о закінчіню *Studium Carpato-Ruthenorum* 2012.

Далшый програм вечора ся ніс уж в неформальной атмосфері, яку підкріплювали музика і спів *Пайташе*, приятельскы діскусії участників проєкту з учителями і міджі собов, а самособов спів і танець молодых участников літньої школы. Русинський вечер дотворили выслідки творивой ділні штудентів – выставка крашанок, як і традичны русинскы стравы, міджі якими не могли хыбити облюбены пироги і голубкы...

3. Міжнародна літня школа русинського языка і культури на Пряшівській універзиті ся успішно закінчила і была високо оцінена од компетентных гостів і участников. Но організаторы уж два дні перед тым на робочім засіданю зачали приправлювати річник четвертый і роздумовати, чім бы го выліпшыти, спестрити. Поможуть їм в тім наісто выслідки анкеты участников, яку організаторы реалізують на кождім річнику проєкту і снажать ся програм кождого річника доповнити о новы, участниками жаданы активіты, але і предмети штудія. За тогорічны іші раз треба подяковати лекторам, організаторам і перекладателям за їх нелегку, але зато хосенну і успішну роботу: проф. Др. Павлови Робертови Маґочієви, проф. Др. Патріції Крафчік, Мгр. Валерієви Падыкови, к. н., Мгр. Янови Калинякови, доц. ПгДр. Анні Плішковой, ПгД., ПгДр. Кветославі Копоровій, ПгДр. Марті Беньковій, ПгД., Мгр. Тімеї Верешовій, ПгД., Мгр. Аліці Ветошевой, Мгр. Еві Едді, ПгД., і ПаедДр. Алені Качмаровій, ПгД. Вдяка належить таксамо ведучім творивых ділень: Мгр. Марекви Гаєви і Іванови Кірешови (русинскы співанкы), Мгр. Феодосії Латтовій (выроба крашанок), Др. Олені Дуць-Файфер (сценар і колективна реалізація літературного вечора лавреатів літературной премії А. Духновича), а таксамо штудентам русинського языка і літературы ПУ за конверзачны вечоры з тогорічними участниками проєкту. Віримо, же з дакотрыма з них ся в Пряшові стрітимо за рік зась, конкретно 9. – 30. юна 2013 – на 4. річнику *Studium Carpato-Ruthenorum*...

А. З., фоткы автора

• На зачатку святочного закінчіння 3. річника Міжнародной літньої школы русинського языка і культуры выступили члени музично-співацької групи *Пайташе* зо Снины на челі з Д. Гулаєм (першый справа), котры внесли добру атмосферу до заключного програму проєкту.

• На заключнім вечері літньої школы з абсолвентів были: (зліва) Т. Колтон, Т. Верешова (членка організачного штабу), В. Баняс, М. Гучко, Я. Крайковіч. М. Бойко і А. Кырпан.

• Штуденты зо Словенська і члени реалізачного штабу літньої школы: (справа) Л. Сопрякова, З. Моліторісова, Я. Копривнякова, З. Цітрякова, А. Ветошева, М. Бенькова і Ф. Латтова.

Тото цісло выходить вдяка К. Дубскій

На мою справу, же про мізерну підпору штату грозить, же перестануть выходити першы пореволучны русинскы *Народны новинкы*, як перша минулого року зреаґовала загранична читателька і передплатителька – пані Клара ДУБСКА з Прагы, сестра небогого Штефана Бунґаніча із Збудьской Білой, яка нас потішыла і зарівно несподівала, бо є давно на пензії і несе на плечах уж понад вісем крижиків. А теперь нас по другый раз несподівала, кідь послала спонзорство на половину выробы і експедиції того цісла *Народных новинок*. То є про пензістку велика жертвовность, за котру ей в мені редакчного колективу і наших читателів од шірого сердца дякуєме.

Наконєць припоминаме, же хто хоче фінанчно підпорити выдана далшых тогорічных цісел *Народных новинок*, може на наш банковый рахунок цісло 4012549760/7500 послати подля своїх можностей фінанчну частку, або зо загранича на рахунок ч.: IBAN: SK 76 7500 0000 0040 1254 9760, BIC: CEKOSKBX, на адресу банкы: Československá obchodná banka, робошка Prešov, Hlavná 96, 080 01 Prešov, респ. тыж банковый шек, адресованный на *Rusín a Lidové poviny*, обчаньскы здружіня, яке выдавать *Народны новинкы*.

А. З., шефредактор

• Проректорка про заграничны односины Пряшівской універзиты І. Цімерманова, котра своїм прословом святочно закінчила літню школу а на кінцю офіціальной части передала абсолвентам сертифікаты, на фотці з Моніков Копоровов з Пряшова (справа).

Дакотры праблемы русиньскай культуры

(Матэрыял быў предложаны незалежнаму Выбору экспертаў Рады Еўропы.)

На данім ступню развою русиньскай народнасьці меншыны на Словенску актуальны спосаб фінансаваньня развою культуры Русинів лем пасередніцтвам падпоры грантовых праектаў (од року 1995) ё недостаточным, бо русиньскай культуры хыбляць профэсійныя працаўнікі адпавідны за ёй развой, такжэ ціла адпавіднасьць за ёй рэалізацыю, гавно перспектыву, од року 1995, ё лем на плечах добровольных актывістаў, часта пераважна людзей пенсійнага віку. Сістэмова змяна в тім прыпадкі, респ. выняток з платнога наряджіння была барз хосенна з оглядом на перспектывы русиньскай народнасьці меншыны, то ё абы штат фінанчна падпорив сістэмовыя рабочыя пазіцыі профэсійных працаўнікі (методікі в културне дятельство, редактарів перыядічнай і непэрыядічнай прэсы) в русиньскай културі, так як то было до року 1995. Русины за каждой влады настольють жадость, жебы ім СР як матерьскій штат праділэвав і тату часту фінанцаў, котру іншым народнасьці меншынам дають іх матерьскы державы. На порівнянн: кідь в році 1994 в обчаньскім здружіню Русиньска оброда, ведно з ёго Інштутутом русиньскаго языка і културы і редакціов Русин і Народны новинки, было заместнаых 12 профэсійных працаўнікі (методіци, редактары, адміністратывный персонал, шофер), так од р. 1995 ё то НУЛА!

Зато актуальна сітуацыя і ўсловія на развой русиньскай культуры не створюють нияку перспектыву здобыти про роботу в народнасьці сфэры молодых людзей, што ё тыж барз непрыязна пазіцыя про русиньску народнасьці меншыну.

Але кідь наша влада і надале думать зістаты при сучасній ґрантовай сістэмі, то выходячі з дотеперішніх скушеностей мусить забезпечити несторонность членів одборной комісіі Уряду влады СР про русиньску народнасьці меншыну і делеґоваты до нёй одборнікі, котры ся добры вызнають в русиньскай праблематіці і гавно в актуальных потребах развою культуры той меншыны. Так каждорічно реґіструеме поносованн на роботу русиньскай комісіі за її неодборный, необектывный і селектывный приступ к праектам окремых русиньскых народнасьці субектыв і велікы дїспропорціі при пропонуванню вышкы штатной дотаціі на них. Штатістїка гаворить о тім, же суть русиньскы обчаньскы здружінн (ОЗ), котрым ся реґуларно каждорічно схвалюе векшына праектаў, бо мають в одборній комісіі або заступлїня своіма членами (што ё в розпорі з орґанізачным порядком рабочіх комісіі), або своіма протэжантнми. З другога боку суть такы ОЗ, котрым „не перейде“ ані еден проект. Поважуеме то за дїскрїмїначнй приступ завиненый нерівностев можностей. Рівность можностей мала бы але быти забезпечена сістэмовым рїшінем, напр. наряджїнем, котре бы ґарантовало каждому ОЗ штатну підпору, напр. на 3 – 5 ёго найвызначнїшых і традічнх праектаў, а о остатнїх праектах бы могла рїшати комісія подля іх важности і прыносу про развой народной ідентїчности Русинів. Так бы не мусило доходити к велікїй дїспропорціі міджі кількостев схваленых праектаў про окремы ОЗ (напрыклад, едны ОЗ каждорічно дістануть підпору на 80 – 90 процент своіх предложеных праектаў, а другы не мають підпореный ані аден проект) і наслїдком того ся проґлублюють розпоры міджі нїма. Не мусило бы доходити ані к таким абсурдным сітуаціям, же зо зміныв зложїня одборной комісіі настае радїкална змяна погляду на потребу окремых праектаў, хоць тоты мають дакількорїчну традіцыю. Так повтормо доходить к сітуаціі, же напр. перыодїкум з вышкы 20-річнов традіціов зразу стратить штатну підпору, бо так то запропонувала і одголосовала нова ґрупа людзей із „конкуречного“ табора, зато же мать в комісіі перевагу.

Еднм із барз важных недостаткыв сучасной ґрантовой сістэмы штатной фінанчнай помочі развою народнасьці культуры ё довга адміністратывна процедура, такжэ народнасьці ОЗ, як і іх редакціі дістають уж довгы рокы першы дотаціі в мїсяцях апріль – в лїпшїм прыпадкі, аж септємбер – в ґіршїм прыпадкі, причїм до того часу ані не знають, ці іх проект буде вообщє підпореный (напр. о підпорі в році 2012 сьме ся дізнали аж в половінї мая, але рэално дотаціі прїйдуть може даколи в мїсяцях юл – авґуст; в році 2011 дотаціі на русиньску культуру окремы русиньскы ОЗ од Уряду влады СР дістали аж в авґусті і септємбрї!!!) Народнасьці новинки і часописы, кідь суть перыодїком, мусять перыодїчно, реґуларно выходити, а то ся пераважно і дїе, але на довг (кідь ё добра сполупраца з друкарнямі). А скады взятн фінанцаў на поштовне? Зо штатной дотаціі на перыодїчну прэсу мож на поштовне дати лем 5 %, што ё барз мало, бо поштовне каждым роков ся пїдвїшуе, але процента на поштовне з дотаціі зїстають все на еднакїй уровнї, без зарахованн валорїзаціі?! З другога боку поштовне днесь уж ё такє высокє (гавно до заґранїча), же творить прыблїжно половину з поліґрафїчных накладів. Часть поштовного хоць ся заплачїть з передплатного, але то здалека не стачїть, такжэ на поштовне мусїме задоважыти фінанцаў од спонзорів або властнх здроїв, але нераз треба сягнути і до властной кешенї (!), жебы перыодїчна прэса ся дістала к своім одберателнм і чїтателнм.

Така процедура – довга і неїста – не ё на хосен развою і якостн народнасьці культуры ані прэсы?!
Александр ЗОЗУЛЯК, Словенска асоціация русиньскых орґанїзацій

Дїскусыя Русинів з незалежным Выбором экспертаў Рады Еўропы

Словенска републіка передлужыла третью справу о імплементаціі Еўропской харты реґіональных або меншыновых языкыв (ЕХРМЯ) Радї Еўропы (РЕ). Незалежный Выбор экспертаў РЕ про імплементацыю Харты в сучасности аналізуе і перывірюе тату штатну справу з цілём обектывно посудити уровень імплементаціі окремых параґрафів Харты, жебы Словенскїй републіці предложыти рекомєндаціі на злїпшїня сітуаціі у процесі вжыванн меншыновых языкыв в розлїчных сфэрах жывота. **Оціночна справа буде передана Выбору міністрів РЕ, котры мають предложыти далшы рекомєндаціі словенскїй владі. В рамках того оцінїня делеґація Выбору экспертаў 30. мая 2012 у Кошїцах ся стрїтила з прадставителнм меншыновых языкыв, міджі котрыма были і Русины.**

Цїлём стрїчі было прадїскутоваты сітуацыю в області вжыванн русиньскаго языка в сфэры освіты, медїі, културы, мїстнх і реґіональных орґанів, судів, господарьского і сполоченьского жывота і чєрезґранїчнх односнн, як і посудити, як Словенска републіка імплементавала попереднї рекомєндаціі Выбору экспертаў і Выбору міністрів. Зато было потребне, жебы незалежный выбор дістав обектывнї інформациі прнмо од прадставителів народнасьці меншнн о імплементаціі Харты у вышкы уведжєных сфэрах, напрыклад, у сфэры едукаціі учїтелів про матерьскы школы з русиньскым

выховным языком, едукаціі учїтелів про основны і середнї школы з навчанем русиньскаго языка і з навчалным языком русиньскым, едукаціі профэсійных робїтнїкыв про меншыновы масмедїі, у сфэры закладанн русиньскых народнасьці школ, вжыванн русиньскаго языка на комуналнїй, реґіоналнїй і штатнїй уровнї і под. За імплементацыю Харты в окремых сфэрах вжыванн русиньскаго языка на Словенску з Выбором экспертаў РЕ дїскутовали: директорка Інштуту русиньскаго языка і културы Пряшівской унїверзіты в Пряшові доц. ПґДр. Анна Плішкова, ПґД., директорка СНМ – Музею русиньскай культуры ПґДр. Ольга Глосїкова, др. н., прадседа Реґіонального клубу Русиньской оброды у Бардеєві Др. Іван Бандурїч і прадседа Русиньской оброды на Словенску Владимир Противняк. Выбор экспертаў РЕ творили: прадседа – проф. Стефан Оетер з Німецька, членове – проф. Ранко Бугарскї зо Сербїі і проф. Александер Брестл зо Словенска. Од русиньской делеґаціі Выбор экспертаў РЕ дістав комплекс матэрыялів тыж у писмовій формї.

Трєба лем вїрити, же наслїдно справована Выбором экспертаў РЕ оціночна справа з конкретнм рекомєндаціям владі СР перспектывно поможе злїпшыти сітуацыю в окремых сфэрах вжыванн русиньскаго списовного языка в Словенскїй републіці.

-р-

Прыорїты Русинів у навчално-выховнїй сфэры

(Матэрыял быў предложаны незалежнаму Выбору экспертаў Рады Еўропы.)

1. Ё важно в практїці аксептоваты і релїзоваты прнату Концепцію навчанн дїтей жытелів Словенской републікі русиньскай народнасьці (1996).
2. Выходячі з той Концепціі, ё важно зачїнаты з выховно-навчалным процесом у матернньскім русиньскім языку уж од матерьскых школ, то значїть в сєлах із перевагов по русиньскы гаворячого жытельства деклароваты матерьскы школы з выховным языком русиньскым.
3. Выходячі з пункту 2, ё важне зачати з прнправов педагоґїчных кадрів про матерьскы школы з выховным языком русиньскым. Концепція прадпаладаты створїня класы на середнїх педагоґїчных школах у Пряшївскім краю з навчанем русиньскаго языка (нажаль, дотеперь ся то не релїзуе).
4. Пропонуеме, жебы основны і середнї школы з навчанем русиньскаго языка ся претрансформовали на школы з навчалным языком русиньскым.
5. В інтересі захованн русиньскаго языка і пїдвышїня якостн навчанн ё важне, абы ся в праксі к нєму зміннв приступ і жебы з неповннного прадмета ся заряднв до катєґорїі навчанн матернньскаго языка як повннного прадмета в школах у реґїонах, де жыє мїнїмално 20-процент русиньскаго жытельства.
6. В школах з навчанем русиньскаго языка навчанн забезпечують переважно неквалїфікованы про тот прадмет педагоґы, зато ё важне в інтересі пїдвышїня якостн іх работы выдавати в русиньскїй перыодїці (Народны новинки) методїчну прїлогу (ей проект быв Міністрєству школтава СР предложєный ішї в році 2003, нажаль, без одзыву).
7. В інтересі пєстованн позїтывного одношїня к матернньскому русиньскому языку дїтей жытелів СР русиньскай

народности і як доповнїня к ёго навчанню таксамо важно ё зачати выдавати і фінанчно пїдпороваты з боку Міністрєства школтава, науки, выскуму і шпорту СР часопис про дїти і молодеж у русиньскім языку. (Проект на такїй часопис пїд назев Русалка быв наперед предложєный Міністрєству школтава СР а потїм Міністрєству културы СР, але не быв нїґда схвалєный).

8. В інтересі захованн і развїтку матернньскаго языка Русинів на Словенску ё про тату меншыну важне росшырєвати кількость школ з навчанем русиньскаго языка і з навчалным языком русиньскым. То але выжадує собї персоналне і фінанчне забезпечїня орґанїзаціонной работы. Зато, же дотеперь ся тото дятельство релїзує на базї добровольности окремых членів русиньскых обчаньскых здружїн, цілїй процес росшырєванн русиньскых школ мать стаґнующу тенденцію. Зато пропонуеме створити фонд з боку Міністрєства школтава СР, з котрого бы ся такє дятельство фінанцовало, і компетентнй уряд, котрый бы нїс одпавідность за релїзацію становлєных задач в процесі развою русиньскаго народнасьці школтава.

9. Ё барз потребнй коордїнованый і сістэмовый приступ Міністрєства школтава СР і Міністрєства културы СР, респ. в сучасности уж Уряду влады СР і Уряду повномїчнїка про народнасьці меншыны, в компетєнціі якых ё релїзація прав народнасьці меншнн на Словенску, жебы при імплементаціі задач выплываючїх з домашнїй легїслатывы і мїджїнародных договорів аксептовали прыорїты і шпєціфічнннсты каждой народнасьці меншыны.

Анна ПЛІШКОВА, Інштїтут русиньскаго языка і културы ПУ

Вышла книга о Леґнаві і ёй монастырю

Особность грекокатолицького священника **ПаедДр. Франтішка Данцака** (1939) шырокому русиньскому жытельству не є незнама. Бывшый педагоґ Грекокатолицькой теолоґичной факулты Пряшівской універзіты у Пряшові і член Сполку русиньских писателів Словеньска є автором многих публикацій, главно о народнім будителёви Емілови Кубекови, благореченім єпіскопови Василёви Гопкови, але і о многих путницьких місцях дома і в заграничу. Недавно дістала ся до рук читателів ёго найновша публикація в словеньскім языку „**Legnava a jej monastier**“. Цілём автора было шырше отворити двері познаю історіі і сучасности нелем русиньского села Леґнава, але і оживити історію леґнавского монастыря, о котрім екзистує много леґенд і є навсе записаны до історіі реґіону Стара Любовня і місійного діятельства церквы.

Презентація книжки ся одбыла 21. апріля 2012 в Храмі св. Іоана Хрестителя в Леґнаві. На зачатку той святочной події была Служба Божа, на котрій проповідовали **проф. Павел Данцак** із Пряшова ведно з **о. Франтішком Данцаком** і ёго братом **о. Павлом**, старшым.

Отці духовны і віруючі привітали справцю парохіі Малай Липник **о. Йозефа Шолтиса**, до котрой в сучасности патрять як філіалне село Леґнава. На святі взяли участь і гості: председа Русиньского культурно-освітного общества А. Духновича у Пряшові **Мґр. Гавриіл Бескид**, директорка СНМ – Музею русиньской культуры у Пряшові **ПґДр. Ольга Глосікова, др. н.**, історік Сполоченьско-научного інштитуту САН в Кошіцях **ПґДр. Станіслав Конечні, к. н.**, посланець Містьского заступительства в Пряшові **Мґр. Петро Крайняк**, поетка зо Старой Любовні **Моніка Тарчакова**, русиньскій активіста і активный дописователь русиньской пресы з Кошіць **Інж. Іван Фріцькый**, редактор лемківского интернетового „**Radia Lem.fm**“ **Боґдан Горбаль** з Горлиць, котрый зафіксував цілый ход той вызначной акції про Русинів/Лемків, слухачів споминаного радія. З одборным выкладом о даній книжці выступив історік ПґДр. С. Конечні, к. н., котрый оцінив ёй выдання, одборне спрацованя темы, публикачну якість, богатый фотографічний документачный материал, але підкреслив главно ёй вклад до познана села Леґнава і ёй заникнувшого василіаньского монастыря з 11. стороча. Высловив пересвідчя, же публикація росшырить інтерес о село Леґнава і о тоту часть реґіону Словеньска, в котрій лежыть. Автор книжки о. ПаедДр. Ф. Данцак подяковав вшыткым, котры з ним сполупрацовали і підпорovali ёго ініціативу написати дану книжку, як і спозорам і добродителям,

(Продовжяна на 4. стор.)

• На святочній презентації найновшой книжки о. Ф. Данцака (третій справа) під назвов „**Legnava a jej monastier**“ з одборным выкладом выступив історік С. Конечні (третій зліва), по нїм выступив і родак з Леґнавы, русиньскій активіста Г. Бескид (першый справа).

Повномічником про народностны меншыны ся став Ласло Надь

14. юна 2012 на основі голосованя влады СР ся став повномічником влады про народностны меншыны бывшый посланець парламенту Словеньской републікі **Ласло НАДЬ**.

Ёго делеґованя до той функції є выслідком договору влады з партіёв Most-Híd, в якій Л. Надь є членом презідії. В минулости аґенда прав народностных меншын была в компетенції віцепремера, котрого пост сучасна влада вырїшыла не обсадити.

Уряд повномічника подля схваленого штату є порадыным орґаном влады. Своє діятельство буде координувати з ведучім Урядом влады СР і компетентными міністрами. Може формувати робочі ґрупы або комісії. Буде повнити задачи звязаны із захованём, розвоём і підпоров прав народностных меншын і реалізувати системовы рішїня на зліпшїня поставлїня народностных меншын. Буде ся старати о реалізацію і дотримованя внутроштатных і міджнародных повинностей Словеньска односно поставлїня і прав народностных меншын. Ведно з урядом влады, міністерствами і штатными інштитуціями буде проповновати і реалізувати крокы на захованя, розвой і підпору прав народностных меншын. Ёго повинностёв буде підпоровати розвой ідентичности і культурных цінностей народностных

меншын, партіпацію їх представителів на рішаню цілосполоченьских проблемів і старати ся о підвишїня якости їх выховы і освіты.

-р., фотка А. З.

Нова книжка о Андрієвії

Інж. Іван Фріцькый выдав нову книжку під назвов „**Od jari do zimy v rusinskim seli Andrijovala (Spomínania)**“ (позн. ред.: така є ориґінална назва книжки – з неточным переписом русиньского списовного языка з азбуки до латинікы), в котрій за послідні роки уж по четвертый раз своїма думками ся вертать до свого родного села **Андрієва, Бардеёвского окресу**.

„**Першыраз** то было в році 2005, кідь ся Андрієвчане рихтовали ославити 650 років взнику свого села. Тогда мі пришла така думка: заспоминати сі на моє село і ёго історію наголос, і тото даґде записати. Стало ся. На малу магнетофонову казету была записана моя розповідь і передана Сільскому уряду в Андрієвії. Окром того написав ём шыршу статю о історіі і сучасности села Андрієва. Тота статя написана по русиньскы азбуков была опублікована в Народных новинках ч. 13 – 16 і 17 – 20 / 2008.

Другый раз ём ся вернув думками до Андрієвой на праздник Рождества Ісуса Хріста і заспоминав ём, як сьме даколи славили ріствяны свята в Пурдешовій хыжи. На тото ня навела бывша шеф-редакторка InfoРусина Анна Кузмякова. Статю ём написав по русиньскы азбуков і была опублікована в новинках InfoРусин, ч. 24 / 2008.

По третій раз ём навщівив Андрієву нелем в думках, але і особно в день святочной події – высвячїня нового Дому смутку 29. мая 2011. Тот історічний день, наїсто, кронікарка села пані Симкова записала до кронікы села золотыма буквама. В шыршій статі з фотографіями з высвячїня вернув ём ся думками нелем до минулости і запоминав ём на звыкы звязаны з погробом небіжчика і выпроваджованём ёго на послідню дорогу до вічности, але роздумовав ём і над тым, котры традиції ся уж вытрачають і люде на них поступно забудуть, а котры ся в новій сітуації захирають. О статю написану по русиньскы азбуков был великий інтерес. Была опублікована в репрезентачнім культурно-хрістіаньскім часописі Русин ч. 3 / 2001 і в моїй другій книжці, котра вышла в році 2011 під назвов **3 русиньскым сердцём на долони**.

З тым четвертым роздумованём о звыках в Андрієвії я зачав уж давніше. Мої дівкы і внучкы ня нагваряли, жебы ём написав о тім дашто, як то было даколи, але так, жебы сі тото могло прочитати веце людей, то є і тоты, котры не знають азбуку. Така просьбу ём чув не першый раз. Повім вам єдну пригоду. Новинкы, што писали о рождественных звыках в Андрієвії, ся дістали до рук моїй сестерніці Зузі Гуловії (уж небіжці). Тота мі потім телефоновала і дяковала за прекрасне читаня, при котрім ся і засміяла, і поплакала собі, бо ведно зо мнов на тоты часы ріствяных свят заспоминала. Не забыла припоманути, же она новинкы не читала, лем дівка Вера а она – слухала. Повіла мі, чом не могла читати – бо азбуков написаный текст читать лем помалы, а покы прочитать рядок, так забуде, што было на зачатку. Зато ём послушав добры рады і книжочку тепер ём написав латиніков. Жаль мі, же ёй тоту книжочку не можу послати там, де тепер є, бо там поштарькы не ходять... Знаю, же за тот мій поступок із латиніков ня русиньска одборна громада не похвалить. Но треба собі тыж усвідомити, же учїня ся азбуку зачало быти в послідніх десятироках „немодерне“, бо зачали думи переважно вітры зо Западу, і азбука бы дакому могла сперати росшырёвати свій політичний і економічний вплив на країны выходной Европы.

При писаню той книжочки ём ся снажив дотримувати нормы кодифікованого русиньского языка. Но з другого боку я відів перед собов моїх будучих читателів, переважно Андрієвчанів, і зато часто вживам слова з містного андрієвского русиньского діалекту.

(Продовжяна на 4. стор.)

KOREKTNOSŤ A NESPRATNOSŤ SÚ PREDSA NEZLUČITEL'NÉ

(Публікуємо в оригіналі, подобно як і писмо А. Капуть, жебы не дішло к неточностям ці скресліню інформацій. Реакцію автора публікуємо на основі закона о пресі.)

Andrej Kaputa – autor článku OPĚT SA SÁM USVEDČIL („Народны новинки“, ч. 4, 30. априля 2012) je na hrubom omyle, keď si myslí, že má korektné vzťahy s osobami a organizáciami, ktoré dlhodobo osočujú vo svojich sťažnostiach a ktorým neprávom ubližuje. Zrejme už zabudol, že jeho permanentné útoky voči mne a inštitúcii, v ktorej pracujem, nadobudli až takých rozmerov, že sa tým musel zaoberať súd. V roku 2003 v zmysle uznesenia príslušného súdu sa mi tento „korektný a mierumilovný“ občan osobne ospravedlnil a zároveň zaviazal, že „do budúcnosti zdrží sa osobných invektív voči navrhovateľovi, zoberie späť podané sťažnosti späť vzatím, ktoré doposiaľ neboli vyba-vené a ktoré boli podané na Ministerstvo kultúry SR v Bratislave a Slovenské národné múzeum v Bratislave...“. To, že A. Kaputa pod tlakom orgánov činných v trestnom konaní sa istý čas zdržiaval osobných invektív voči mne, predsa nie je možné považovať za korektný vzťah... Ba ani to, že rôznymi nechutnými a vtieravými spôsobmi sa usiloval naviazať kontakt so mnou a mojimi spolupracovníkmi. Ako sa ukázalo, robil to iba preto, aby nás špehoval a vo vhodnej chvíli znovu pošpinil.

Svoju zlobu a nespratnosť opätovne prejavil v uvedenom článku, v ktorom ma dokonca vyzýva, aby som vyvrátil jeho absurdity na detektore lži. A. Kaputa by sa už konečne mal zamyslieť, ak je toho vôbec schopný, nad svojimi vlastnými nekalými skutkami a klamstvami. Veď ich má na svojom konte toľko, že by mohol byť napojený na detektor lži doživotne.

Príznačné, že tento paškvil je uverejnený v rusínskom kultúrno-spoločenskom mesačníku, avšak paradoxne, respektíve účelovo v slovenskom jazyku, aby ho autor následne mohol v tejto vytlačenej forme rozširovať ďalej so zámerom osočovať a znevažovať moju osobu.

Vzhľadom na to, že sa jedná o nepravdivé, t. j. krivé obvinenia mojej osoby a zámerne poškodzovanie môjho mena, dôrazne vyzývam autora článku, aby sa mi verejne, t. j. v najbližšom čísle mesačníka „Народны новинки“ ospravedlnil. V prípade, že sa tak nestane, budem sa dožadovať spravodlivosti (aj finančnej satisfakcie) iným zákonným spôsobom.

Dr.h.c., PhDr. Miroslav SOPOLIGA, DrSc.,
Svidník

Нова книжка о Андрієвій

(Закінчіня із 3. стор.)

Подля того, якый буде інтерес о тоту книжочку, рихтую ей текст переписати до русиньской азбуки.

На темі той книжочки – звыкы і традиції на селі – не было ся тяжко догварити. На мі лем зістало рішіння – од чого зачати. Споминам сі, же мы хлопці у Пурдеша сьме ся барз тішыли на приход яри, кідь уж всягды буде тепло, будеме мочи ходити босы, будуть пташкы весело співати і много далшых радостей нам принесе ярь. Може і тот радостный момент, кідь ся в природі вшытко пробуджать к жытову, быє главным імпульсом зачати писати од ярьных звыків.

Зато, же книжочка узріла світло світа за короткый час, мушу подяковати своїм дівкам – Тані і Даші, як і моім зятям – Петрови і Карлови. Они знали о кождім моім кроці при писаню і помагали мі добрыма радами, жебы діло было успішне. Незвычайный інтерес моїх внучок о жытов на селі ня іншпировав дакотры звыкы пописати шырше.

Почас писаня мі часто в голові вертіли думкы, ці тота моя робота буде мати змысел, ці іщі буде в днешній модерній добі дакого інтересовати, як даколи люде в Андрієвій жыли, што робили, што їли, як ся облікали і под. Ці уж ся мої похыбности потвердять, або ніт, може тота мала книжочка даколи за 50, 100 років, або і піз-

ніше, порадує того, хто раз буде глядати даяку справу о якійсь русиньскім селі, на місцю котрого в прекрасній зеленій природі буде про Бардеєвчанів вызначена оддыхова зона зо шувныма мурованыма домиками, з невеликым купалиском і чістым потічком повным рыб і раків.“

Инж. Иван ФРИЦЬКИЙ,
автор книжки, Кошіці

ХОЧЕТЕ ШТУДОВАТИ РУСИНЬСЬКИЙ ЯЗЫК?

В такі припаді собі іщі можете подати приглашкы на учительскы бакаларьскы штудійны програмы (денна форма, 3-річна презенчна форма штудія) до другого кола вступных экзаменів на академічний рік 2012/2013 на Філософічну факулту Пряшівской універзیتی в Пряшові. Приглашкы ся приймають до: **27. августу 2012.**

Приголосити ся мож на штудії русиньского языка і літературы в комбинації з:

- англійськым языком і літературов,
- французськым языком і літературов,
- німецькым языком і літературов,
- російськым языком і літературов,
- словацькым языком і літературов,
- українськым языком і літературов,
- історіов,
- естетіков,
- етічнов виховов,
- філософіов.

2. коло вступных экзаменів на бакаларьскый ступінь штудія на академічний рік 2012/2013 выголосила і Факулта гуманітних і природных наук ПУ в Пряшові. Приглашкы ся приймають до **31. августу 2012** на комбинації учительскых штудійных програмів:

- екологія – русиньскый язык і література,
- фізика – русиньскый язык і література.

-р-

Вышла книга о Леґнаві і ей монастырю

(Закінчіня із 3. стор.)

котры фінанчно помогли ей выданю. На конець святочной акції к своїм родакам ся пригварив Мґр. Г. Бескид і вызвав їх, жебы не забывали на одказ своїх дідів і прадідів, на свою віру і традиції, і пестовали своє традичне русиньске народне усвідомліня, ку котрому їх вели як їх предкы, так і родолюбы, священници Ґрігорій Бескид (1829 – 1897), Александер Бескид (1854 – 1923), ПґДр. Миколай Бескид (1883 – 1947) і Євґеній Бескид (1890 – 1977) почас їх діятельства у парохії Леґнава. Єдночасно їх попросив, жебы при навщіві містного цінтеря не забывали прийти ку гробам споминаных священників з роду Бескидів, запалили їм свічку і помолили ся за них.

Памятці тых, котры одпочівають на цінтерю в Леґнаві, участници свята ся поклонили, запалили свічки і ведно ся помолили. В далшій части участници акції з церквы пішли к памятной таблі ПґДр. М. Бескида, котра вісить на стіні Сільского уряду в Леґнаві, де за участи старосты села Миколая Кундрата заспоминали на історію і культурны традиції Леґнавы.

В пообіднім часі суботнього програму участници святочной акції навщівили і Сулин, де за участи старосткы Анны Гіляковой ся поклонили памятці свого вызначного родака, народного будителя Русинів Юлія Ставровского-Попрадова (1850 – 1899) – коло ёго памятной таблы. На конець вшыткы участници навщівили містну церкву і были щіро прияты старостков на Сільскім уряді в Суліні.

Юдр. Петро КРАЙНЯК, Пряшів,
фотка з архіву автора

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинкы. Шефредактор: Мґр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПґДр. Кветослава КОПОРОВА, языкова редакторка: доц. ПґДр. Анна ПЛІШКОВА, ПґД. Адреса: **Лудовэ новину, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Tel.: 0905 470 884. Регістрачне ч. **EV 327/08, МІС 49 438.** Предплатне на рік € **8,50 €.** Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: www.rusynacademy.sk,
<http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusin a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+2
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2